

Asia: VN/26860/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi tuomioistuimen määräämästä pääsykiellosta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Tuomioistuimen määräämä pääsykielto

-

Paikan haltijan antama pääsykielto ja julkisrauhan rikkominen

-

Toimivaltuudet pääsykieltojen valvomiseksi

-

Henkilötietojen käsittely

-

Muut mahdolliset huomiot esitysluonnoksesta

Tuomioistuinvirasto rajaa lausunnon tuomioistuinlain 19 a luvun 2-3 §:ssä säädettyjen perustehtäviensä mukaisesti ehdotettujen muutosten mahdollisista vaikutuksista tuomioistuinlaitoksen resursseihin, tietojärjestelmiin tai toimitiloihin.

Ehdotuksessa tarkoitettujen asioiden oikeudenkäyntimenettelyä on esityksessä kattavasti arvioitu ja pääsykieltoa koskevien hakemusten käsittelyn rinnastuminen lähestymiskielloasioiden käsittelyyn vaikuttaa perustellulta. Tuomioistuinvirastolla ei ole huomauttamista menettelyä koskeviin huomioihin myöskään esityksessä arvioitujen rikosasioiden osalta.

Esityksessä todetuin tavoin sen vaikutukset kohdistuvat erityisesti tuomioistuimiin. Yleisille tuomioistuimille on odotettavissa lisätyötä uuden käsiteltävän asiaryhmän ja uuden kriminalisoinnin

johdosta sekä julkisrauhan rikkomisen tunnusmerkistön muuttamisen johdosta lisääntyvien rikosasioiden käsittelyn myötä.

Ehdotetuista muutoksista kärjäoikeuksille aiheutuvaa työmäärää on käsitelty asianmukaisesti. Muutoksenhakutuomioistuinten lisääntyvää työmäärää ei kuitenkaan ole lainkaan huomioitu. Kärjäoikeudessa asiat ovat käsiteltävissä yhden tuomarin kokoonpanossa. Hovioikeudessa asiat sen sijaan käsitellään monijäsenisessä kokoonpanossa. Ottaen huomioon edellä todettu ja kunkin asian käsittelyn edellyttämät toimenpiteet prosessin eri vaiheissa ehdotukset lisäävät tuomioistuinten työtä esityksestä poiketen vähäistä suuremmassa määrin.

Pääsykieltoa koskevien hakemusten käsittelyyn voidaan esityksessä todetusti olettaa olevan omaksuttuja toimintatapoja sen rinnastuessa lähestymiskieltoasioiden käsittelytapaan. Tuomioistuinvirasto huomauttaa kuitenkin, että uuden lainsäädännön soveltamistilanteessa on koulutustarpeita, joihin vastaamisessa joudutaan hyvin rajallisten resurssien johdosta jo nyt priorisoimaan. Lisäksi ottaen huomioon, että hakemuksia laadittaneen ainakin jossain määrin ilman juridisen asiantuntijan apua, on pidettävä varsin mahdollisena, että esimerkiksi hakemusten täydennyttämistarvetta ilmenee, mikä osaltaan lisää työn määrää ja pitkittää asioiden käsittelyä kärjäoikeuksissa.

Pääsykieltoa koskevat asiat tulisi ehdotuksen mukaan käsitellä tuomioistuimessa asian edellyttämällä joutuisuudella. Ehdotettu sääntely ei siten velvoittaisi priorisoimaan pääsykieltoasiaa muiden tuomioistuimessa käsiteltävien asiaryhmien ohi tilanteessa, jossa yksittäinen asia ei olisi luonteeltaan kiireellistä käsittelyä edellyttävä. On kuitenkin odotettavissa, että monet hakemuksista perustellaan tavalla, jonka johdosta tuomioistuin harkitsisi hakemuksen edellyttävän nopeaa käsittelyä. Tällöin tuomioistuin joutuisi käytännössä priorisoimaan tällaisen hakemuksen tavalla, joka tuomioistuinten vähäiset henkilöresurssit huomioon ottaen johtaa tosiasiasaamaan tilanteeseen kuin kiireellisten asioiden käsittelyn yhteydessä ja muiden asioiden ohittamiseen. Esimerkiksi osa henkilöistä, joita vastaan kieltoa haetaan, voi olla alaikäisiä, jolloin oikeudenkäyntiin liittyy paitsi muita tuomioistuinten työmäärää lisääviä erityispiirteitä myös peruste käsitellä asia joutuisasti.

Tuomioistuinvirastolla ei ole tässä vaiheessa huomautettavaa esitettyyn kustannustasoon. Tuomioistuimia koskevien vaikutusten arvioinnissa on tosin huomioitu aiemmissa hallituksen esityksissä käytettyjä kustannustietoja, jotka puolestaan perustuvat tuomioistuinlaitoksessa käytössä olleeseen Tarmo -työajanseurantalaskentaan, joka on joiltakin osin vanhentunut. Ajantasaisemmat kustannustiedot voidaan tarvittaessa toimittaa jatkovalmistelun tueksi. Tuomioistuinlaitoksessa työajan kohdentamiseen ja sitä kautta kustannuslaskentaan liittyy kuitenkin merkittäviä epävarmuustekijöitä.

Ehdotetuista muutoksista aiheutuu tuomioistuinten tietojärjestelmään (AIPA) muutostarpeita, joista aiheutuva kustannus on esityksessä arvioitu asianmukaisesti. Tietojärjestelmäkustannusten vaikutus tulee resursoida täysimääräisesti.

Lakivaliokunta on tunnistanut, että hallinnonalalle kohdistetut säästöt ja leikkaukset sekä ICT- ja toimitilakustannusten voimakas kasvu samoin kuin linjaukset siitä, ettei uuteen lainsäädäntöön perustuviin tehtäviin pääsääntöisesti kohdisteta lisäresursseja, vaikuttavat resurssitilanteeseen (mm. LaVL 8/2025 vp s. 4, LaVL 1/2025 vp s. 4 ja LaVL 7/2025 vp s. 4). Ehdotetuista muutoksista tuomioistuinlaitokselle aiheutuvat kustannukset eivät ole väitetyksi katettavissa nykyisten toimintamenojen puitteissa ottaen vielä huomioon hallituksen 30.4.2026 julkaisemasta julkisen talouden suunnitelmasta johtuvat toimintameno säästöt ja lukuisat muut lainsäädäntöhankkeet, joiden johdosta tuomioistuinten työmäärä lisääntyy ilman vastaavia resurssilisäyksiä. Johdonmukaisuus edellyttäisikin, että muutosten vaikutukset työmäärään ja tietojärjestelmiin huomioitaisiin tuomioistuinlaitokselle osoitettavissa määrärahoissa. Nyt käsillä oleva ehdotus ei täytä tätä vaatimusta. Esitetyt arviot asiamääristä perustuvat tässä vaiheessa muiden tahojen kuin tuomioistuinlaitoksen tilastoihin, eivätkä siten välttämättä anna oikeaa kuvaa tuomioistuimiin odottavissa olevista asiamääristä. Tämän johdosta on tärkeää seurata asiamäärien kehitystä. Sen perusteella tilannetta on puolestaan aidosti tarkasteltava riittävin valmiuksin reagoida työmäärän lisäyksestä johtuviin resurssitarpeisiin. Näihin seikkoihin tulee jatkovalmistelussa kiinnittää huomiota todetuista lisätyön arvioimisen epävarmuustekijöistä huolimatta.

Kumpula Pasi
Tuomioistuinvirasto

Leinonen Heli
Tuomioistuinvirasto